

Méréssorozat kiértékelésének lépései

Egy n mérésből álló sorozat kiértékelése a következőképp történik. Adott x_i , $i = 1 \dots n$.

Meghatározzuk a mérési eredmények számtani közepét:

$$\bar{x} = \sum_{i=1}^n \frac{x_i}{n}.$$

Meghatározzuk a középérték korrigált tapasztalati szórását:

$$s_{\bar{x}} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n \cdot (n-1)}}$$

(azaz kiszámoljuk az egyes mérési eredmények eltérését a számtani középértéktől: $x_i - \bar{x}$, ezek négyzetének összegét osztjuk $n \cdot (n-1)$ -gyel, és gyököt vonunk)

A mérések számához (n) és a kívánt konfidenciaszinthez (P) tartozó t paraméterértéket kikeressük a Student-táblázatból:

$n \backslash P$	0,8	0,9	0,95	0,975	0,99	0,995
2	3,078	6,314	12,706	25,452	63,657	127,32
3	1,886	2,920	4,303	6,205	9,925	14,089
4	1,638	2,353	3,182	4,176	5,841	7,453
5	1,533	2,132	2,776	3,495	4,604	5,598
6	1,476	2,015	2,571	3,163	4,032	4,773
7	1,440	1,943	2,447	2,969	3,707	4,317
8	1,415	1,895	2,365	2,841	3,499	4,029
9	1,397	1,860	2,306	2,752	3,355	3,832
10	1,383	1,833	2,262	2,685	3,250	3,690
20	1,328	1,729	2,093	2,433	2,861	3,174
∞	1,282	1,645	1,960	2,241	2,576	2,807

Meghatározzuk a konfidenciaintervallum (hibaintervallum) sugarát:

$$\Delta x = t \cdot s_{\bar{x}}.$$

Ezt a mennyiséget szoktuk röviden hibaintervallumnak, ill. hibának is nevezni.

Megadjuk a mérési eredményt a következő formában:

$$\xi = (\bar{x} \pm \Delta x) \text{ [mértékegység]} \quad P = \dots \text{ konfidenciaszinten.}$$

A konfidenciaintervallum felírásánál figyeljünk arra, hogy hány értékes jegyet adunk meg a végeredményben! Nincs értelme a hibát pontosabban megadni, mint az átlagértéket.

Első lépésben a hibát kerekítjük. A hibát általában két értékes jeggyel adjuk meg, majd ehhez igazítjuk azt, hogy a valódi értéket milyen pontossággal adjuk meg: ugyanolyan helyiértékkel, ami a hiba két értékes jegyének felel meg. Ha a hiba 1-essel kezdődik, akkor 3 értékes jegyet szokás használni, de a valódi értéket ekkor is olyan pontossággal adjuk meg, ami a hiba két értékes jegyének felel meg.

A felírt végeredmény azt jelenti, hogy a mérendő mennyiség valószínűsége a konfidenciaszintnek megfelelő valószínűséggel az $[\bar{x} - \Delta x, \bar{x} + \Delta x]$ intervallumba esik.

Példa

Van egy nagy kupac ismeretlen névleges értékű ellenállásunk. Kiveszünk belőle 6 db-ot és megmérjük azok ellenállását. A következő értékeket kapjuk:

98 Ω 100 Ω 101 Ω 99 Ω 101 Ω 101 Ω

Számoljuk ki ennek alapján az ellenállásaink névleges értékét, és a hibaintervallumot 99%-os konfidenciaszinten!

Megoldás:

A mért értékek átlaga $\bar{R} = 100 \Omega$.

A középérték korrigált tapasztalati szórása

$$s_{\bar{R}} = \sqrt{\frac{(98-100)^2 + (100-100)^2 + (101-100)^2 + (99-100)^2 + (101-100)^2 + (101-100)^2}{6 \cdot 5}} = \sqrt{\frac{8}{30}} = 0,5164 \Omega.$$

A táblázatból a Student-paraméter értéke $n = 6$ és $P = 0,99$ esetén $t = 4,032$.

A hibaintervallum, azaz a konfidenciaintervallum sugara

$$\Delta R = t \cdot s_{\bar{R}} = 4,032 \cdot 0,5164 = 2,082 \Omega.$$

Tehát az ellenállások értéke $P = 99\%$ -os konfidenciaszinten az

$$R = (100,0 \pm 2,1) \Omega \text{ intervallumba esik.}$$